

AUDIOTRANSRIPTIE NABESPREKING EXPERIMENT 5 – 17 JAN 2024 @ KMSKA

Onderzoeker: Sofie

Facilitator: Ruth

Deelnemers: Ch., K., Jo., Ev., El., Sa.

Onderzoeker [00:00:43] We zijn nu aan de nabespreking van het hele experiment bezig. Ik zal nu een aantal vraagjes stellen.....

K. [00:01:13] Dank dat ik mocht meedoen. Ja, dat is mijn gevoel, ik vond het fantastisch. Ja, echt waar. Heel fijn en ook relevant. Nuttig, goed, belangrijk. Goed dat je dat doet.

Ch. [00:01:31] Ik was ook heel verrast. Ik wist echt niet wat het idee was dat daarachter zat. Ik had misschien in het begin ook wel wat schrik van ik hoop dat dit niet te zweverig gaat worden, als ik heel eerlijk ben, omdat dat niet echt helemaal mijn ding is, omdat ik heel snel zoiets kan hebben: 'goh, ... '. Maar dat had ik totaal niet. Ik was zelfs verrast dat het zoveel met mij gedaan heeft. En het is echt wel een radicaal andere manier van omgaan met kunst dan ik gewend ben dagdagelijks. En dat is eigenlijk wel heel fijn om daar even uit te komen. Een daar terug een andere blik op los te laten. Dus ik ben gewoon heel dankbaar ook om dit te mogen meemaken.

Ev. [00:02:24] Blij dat ik mezelf heb uitgenodigd. En ik had al gezegd dat ik dat echt een verademing vind. Omdat, eerlijk, soms geraak je wat afgestompt in een job waar je heel veel verandering in wilt brengen, maar vaak bureauwerk en vergaderingen en dan brengt dit het wel tot de essentie. Ik vond het super goed, dat had ik ook al gezegd. Ik vond het ook wel vermoeiend. Ik voel wel dat ik moe ben. Ik zou dit niet elke dag..... Dat is veel praten, veel concentreren, ingaan in de andere verhalen en de mijne.

Ch. [00:03:00] Dat had ik ook wel. Het vraagt inderdaad wel iets van u.

Ev. [00:03:09] Dat hoeft niet slecht te zijn.

Facilitator [00:03:14] Het vraagt veel en het blijft zoeken naar de juiste spanningsboog en inspanningsboog.

El. [00:03:31] Ik ben heel dankbaar dat ik kon meedoen, ook dat verdragend naar kunst kijken. Ik vind dat ook super boeiend, hoe je dat daarna mee naar buiten neemt. Dat je zo alles in de omgeving ook trager begint bekijken. Dus ik vind het ook superleuk om te horen van anderen hoe die ervaringen zijn. En ik heb zo een paar dingen waarvan ik me afvroeg, bijvoorbeeld die micro en die luidsprekertjes, ik vond dat wel iets hebben omdat je inderdaad echt in een cocon zat, maar aan de andere kant voelde ik mij niet super verbonden met de rest daardoor. We spraken altijd vanuit de chronologie, één voor één. Ik vind het wel mooi als je in een groep dat er ook een spontane dialoog ontstaat. Misschien zijn er mensen die soms niets willen zeggen en andere die keiveel doorbabbelen. En nu voelde dat zo...ja, je hoort elkaar niet echt, maar door die microfoon. En dat maakte het ook zo heel officieel. Ik denk dat veel mensen dachten dat we geïnterviewd werden. En dat officiële maakte het ook leuk omdat je je wel belangrijk voelt, je hebt het gevoel dat je bestaansrecht krijgt. En alles wat je ervaart, mocht allemaal een plek krijgen. Maar met momenten voelde ik: eigenlijk moet ik hier iets over zeggen, maar eigenlijk weet ik niet of ik zoveel te vertellen heb. En dan voelde ik dat ik dat heel, dat ik daar wat existentieel over werd. En nu moet ik zien dat ik wel iets ga zeggen. Ook al is dat aangegeven: 'alles is oké', maar toch was ik mezelf soms aan het dwingen om meer te gaan zoeken. Omdat ik wist: het is aan bijna aan mij. En daarmee dat ik mij afvroeg zo van die chronologie van één voor één..., Ik weet niet of dat dat moet? Dit is ook mooi omdat iedereen sowieso aan het woord komt en zeker in klassen heb je anders altijd de hele luide die de hele tijd alles zeggen. Nu kreeg iedereen dan wel de kans om iets te zeggen, maar...

Facilitator [00:05:54] Ja, de methodiek van opstellingswerk vraagt ook wel dat iedereen in het systeem een stem krijgt. En dan kijken wat dat dan met elkaar doet. En de keuze van micro is de eerste keer dat we het nu doen, omdat we vorige keer in het museum merkten dat er heel wat verloren gaat anders, dan hebben we heel veel niet gehoord.

Ch. [00:06:12] In het tweede deel had ik het echt nodig, denk ik... Het was nu soms al moeilijk als de micro dan net niet dicht genoeg kwam. Ik denk ook wel dat het anders....Ik beaam wel een stuk wat je zegt, maar ik weet ook niet goed hoe je het anders zou doen hoor. Maar dat dat soms wel wat verbindingsruis creëerde. Dat je liever gewoon echt fysiek wilt gaan luisteren wat jullie te zeggen hadden. Maar anders werd de opdracht ook wat verstoord, want dan zou ik misschien automatisch al wat minder ver zijn gaan staan, want ja, dan kan ik niet meer goed horen we dat de rest zegt. En dat haal je wel een beetje weg door de micro.

Onderzoeker [00:06:49] Hadden jullie dat bij de 2e oefening meer dan bij de 1ste oefening?

K. [00:07:03] Ik vond in dat tweede stuk veel meer die verbinding. Maar dat was misschien ook wel de bedoeling, want in het eerste werd er ook specifiek gevraagd naar onze individuele positie in de dingen dus. En nu het in het tweede kon dat bijna niet anders dan dat je met elkaar ging rekening houden op één of andere manier.

Onderzoeker [00:07:26] In de eerste oefening was het misschien wel zo dat je elkaar wel makkelijker kon verstaan zonder dat er

Facilitator [00:07:38] Iets met de ruimte, het is een heel grote ruimte.

Ch. [00:07:42] Ik denk inderdaad dat dat heel bepalend is klopt. Die eerste zaal heeft altijd een intrinsieke gezelligheid hoe dat het eruitziet, en dat heb je in die tweede ruimte wel minder. Maar ik vond eigenlijk de opdracht wat beter werken in de laatste ruimte. Dus ik vind het wel kloppen. Ik stoorde mij persoonlijk iets minder aan dat één na één aan het woord zijn, omdat ik ook wel iemand ben die anders ook wel zoiets heeft van: ik zal deze keer even niks zeggen, maar dan begin ik ook niet te denken. Dus daar zit ik mezelf niet in gang om te beginnen redeneren, omdat ik dan wat lui ga worden. Terwijl wetende dat ik aan de beurt kom, maakt me ook wel een actievere participant. Dus voor mij werkt dat eigenlijk wel beter. Ja, maar ik snap wel dat dat misschien niet altijd dezelfde volgorde dan moet zijn.

Facilitator [00:08:33] Ja, ik voelde dat ook wel, dat er iets van dynamiek miste daardoor, waardoor het statisch werd.

EI. [00:08:42] Het is misschien ook beroepsmisvorming, omdat ik het zelf ook soms met groepen dit soort dingen doe. En dan merk ik dat dat zo spontaan komt en dan probeer ik in te zoomen op wat die personen zeggen. Zodat dat dat ook geen kriskrasdialoog wordt. En dan komt dat ook wel zo....Het is misschien daarmee dat ik er te hard vanuit die optiek naar kijk. En als ik nu hoor zeggen: ja, maar onbewust verplicht mij dat dan ook om na te denken, dan denk ik: ok, natuurlijk, dat is ook wel cool.....

Facilitator [00:09:29] Er is dus ook iets eigen aan methodieken als je als opsteller de regie hebt en bepaalde keuzes maakt daarin maar inderdaad. Ja, het is interessant dat je dat zo ervaren hebt.

EI. [00:09:40] Maar ik was ook nieuwsgierig inderdaad wat dan de link was. En inderdaad, dat was iets dat bij opstelling ook echt gebeurt op die manier.

Facilitator [00:10:05] Is dat een vraag?

EI. [00:10:05] Het was tussen de twee.

Facilitator [00:10:05] Ja, het is een beetje een experiment ook. Zo van kijk hoe dat di nu en die beleving In een opstelling denk ik dat er bepaalde dynamieken zijn die je op een bepaalde manier in de gaten houdt en mee gaat gaan beluisteren. Maar het effectief gaan beluisteren bij verschillende mensen, al dan niet in een bepaalde volgorde, dat is wel eigen aan die methodiek.

Jo. [00:10:34] Ik heb nog nooit echt zoiets als dit gedaan. Vertragen op deze manier bij kunst is nieuw voor mij. En, zoals zij zei, ik ben blij dat het niet te zweverig was, dan ben ik met mijn gedachten ergens anders, want dan ben je me kwijt. Dat had ik niet. Dus ik vond het interessant. Leuk om te ervaren.

Onderzoeker [00:11:02] Mijn volgende vraag is: wat is er hier eigenlijk gebeurd? Kunnen jullie zo belangrijke gebeurtenissen in dit experiment terughalen? Wat was voor jullie een belangrijk moment?

Ch. [00:11:27] Voor mij was dat eigenlijk op het moment dat K., bij het tweede deel en ik als kunstenaar, dat zij mij die andere blik gaf. Dat was wel echt opeens dat ik dacht: ah ja. Je zit als mens zo vaak in je eigen blik, en je eigen visie en alles in het leven gaat zo snel voorbij. En opeens is dat zo'n realisatie. Als je soms wat langer stilstaat, en iemand anders zijn mening hoort, kan dat echt je hele perspectief op een bepaald kunstwerk, of verder getrokken situatie of beleving ook gewoon veranderen. En ik kon daar ook niet meer uit, uit dat gevoel van; goh, dat ik dat nu niet eerst zo zag? Dat klopt veel meer over wie ik eigenlijk ben. Dus dat vond ik wel frappant. Daar had ik echt zelf nog niet op die manier over nagedacht.

Ev. [00:12:18] Voor mij was dat de positie. Bepaalde dingen..... het kunstwerk. Je verhoudt u daar altijd toe en je interpreteert dat kunstwerk. Maar dan echt gaan denken: waar sta ik fysiek? Maar dan sijpelt dat door mentaal tegenover dat werk. Dat vond ik wel heel verrijkend.

Ch. [00:12:52] Ik sluit mij daar wel bij aan, maar ook dat je die posities, de meningen en verhalen van anderen hoorde en wat zij zagen. Dat doet je ook weer anders kijken, waar ik anders ook niet zo veel mee bezig ben. Meestal als ik naar een museum ga, ben ik vooral met mezelf en wat er hangt bezig. En niet per se met andere mensen. Of wat zij denken.

Facilitator [00:13:19] Dus er gebeurt dan ook iets met uw eigen beleving door de beleving van anderen?

Jo. [00:13:24] Ja, dat verrijkt dat.

K. [00:13:31] Ja, vooral dan het eerste deel. Zeker ook, op een totaal andere manier, het tweede. Hadden wij dat niet moeten repeteren? Hadden we dat niet beter kunnen doen? In mijn aanvoelen ging dat zo heel spontaan. Je hebt hier nu ook wel een aantal mensen samen die dit graag wilden doen. Maar ik kan mij inbeelden dat dat soms op verzet kan stuiten. Dat mensen zeggen: 'je gaat mij echt niet zeggen waar dat ik moet gaan staan' of wat dan ook, dus ik vond dat wel heel goed. Ik weet nu al dat ik hier verder ook dingen van wil lezen of weten hoe dat je dat kan gebruiken om inderdaad die andere blik en dat luisteren.... Ik ben ervan overtuigd dat een museum een plaats kan zijn waar veel meer zinvolle dingen kunnen gebeuren dan alleen maar naar kunst kijken. En ik zit nu in de fase dat ik er nog meer van wil weten. Dus dit was dan een heel mooie duwtje in de rug.

Onderzoeker [00:14:55]Kan je specifiek een voorbeeld geven van iets dat gebeurd is?

K. [00:15:03] Heel die oefening in dat tweede deel. Dat die shift en dat perspectief en dat kunstwerk werd dan bijna bijkomstig. Maar gewoon van: 'Ik krijg hier een rol, en ja, inderdaad, die rol gaat mij'. Dat heeft eigenlijk niets meer met het kunstwerk of met het museum te maken. Je zou het evengoed buiten op een voetbalveld kunnen doen, bij wijze van spreken. Gewoon die ervaring, maar dan wel een museum dat daar een perfecte plek voor kan zijn.

Ch. [00:15:39] Het triggert het natuurlijk wel.

Facilitator [00:15:41] Er was ook iemand die op een gegeven moment zei: het kunstwerk wordt ook deel van het geheel. Ik weet niet meer wie dat was. Dit is deel van ons.

K. [00:15:49] En dat vond ik ook zo prachtig. Als ik dan heel concreet daaraan denk, omdat ik dacht: 'amai, die gaat liggen!' Bij jou was dat liggen om perspectief te krijgen. Ik vond dat ook zo een overgave, naar dat Fantastisch. We moeten dat aan die mens laten weten. Die gaat dat kei tof vinden.

El. [00:16:38] Ik moet wel zeggen, ik heb eigenlijk twee dingen die ik een heel mooie ervaring vond en dat was bij de eerste oefening door anderen te horen kijken, te zeggen wat ze zagen, dat je echt ineens, wow! helemaal anders ging kijken. En met dat kindje, dat er zo'n paar ineens ook allemaal met dat kindje bezig waren. Dan voelde ik mij ook ineens verbonden met diegenen die zich ook verbonden voelden met dat kindje. Dus dat was wel cool. En dan in de tweede oefening, inderdaad, ik voelde mij zo echt als een kind, super trots dat ik blauw mocht zijn. Dat vond ik wel heel heel mooi. Wat me ook wel opviel was dat we zo echt vooral aan het verbinden waren in dat tweede, met elkaar. En dat het werk eigenlijk vooral in het begin een rol speelt en daarna het decor werd van het spel waar wij in zaten. Dat voelde echt als een spel aan. Waar je als kind zo echt in kan zitten, je zit daar zo echt in. En dat vond ik wel echt leuk. Maar ik vond het echt een kei leuke ervaring over het algemeen.

Onderzoeker [00:18:09] Wat heb je geleerd? Kun je daar wat over zeggen?

Ch. [00:18:21] Iets dat er misschien totaal niet toe doet, maar dat wil ik gewoon gezegd hebben. Het is voor mij persoonlijk heel straf om de tijd uit het oog te verliezen. Dat is iets wat ik zelden of nooit kan. Ik ben iemand die niet gemaakt is voor yoga en meditatie. Ik heb het allemaal al geprobeerd. Ik kan dat niet. Ik ben hier echt volledig vergeten, zijn wij nu een uur bezig? Ik was er gewoon niet mee bezig. Opeens, wanneer we in dat atelier zaten, dacht ik: ah ja, wow, het is al donker aan het worden. We zijn hier al wel even bezig. En dat is echt wel, dus dat is wel gewoon props naar jullie toe. Je hebt me eventjes uit de realiteit weten halen en dat is wel echt uitzonderlijk. Dus dat is heel fijn. Ja, ik was het helemaal kwijt en het had echt nog wel even... En het is inderdaad door nu hier te zitten dat ik merk; ah ja, ik ben wel moe en ik voel wel dat we tweeënhalve uur bezig geweest zijn. Ja, en wat heb ik daar nu van geleerd? Vanalles. Nee, ik ga jullie eerst laten spreken, ik weet het nog niet.

K. [00:19:26] Je leert... Je sterkt de overtuiging, omdat ik nu toevallig in dit museum ook een stukje werk, dat dat nog meer een plaats moet - ik gebruik niet graag het woord 'moet', maar ik vind dat eigenlijk wel - niet mag krijgen, maar zou moeten krijgen. Die vertraging en dat 'slow' en ook kunst... Je begint wel over kunst, maar op de duur.... Dus dat is een vorm van therapie. Therapie is misschien een groot woord en hoeft ook niet altijd zwaar te zijn. Maar ik zie daar zoveel meer mogelijkheden in. Echt wel. Op alle vlakken. Absoluut.

Ev. [00:20:10] Verdieping. Ja, als ik denk aan hoe dat ik normaal naar een museum ga, dan doe ik dat het liefst alleen, geen afleiding, zelf mogen kiezen. Ga ik nu één zaal doen? Of loop ik alles eens door. Klassieke gidsen, ik vind dat moeilijk. Een keer dat ik me daar aan overgeef, kan het mij veel brengen, maar ik ga dat niet kiezen. En ik merkte dat ik het eigenlijk nu wel heel aangenaam vond, dat jullie voor mij kozen, zowel de opdracht als het schilderij. En dat ik mij daar gewoon in kon laten gaan. Terwijl ik dat niet zou verwachten van mezelf. En dan ook die beleving. In het begin kwam ik ook een beetje turbulent aan. Dat heeft zeker meegespeeld. We hebben veel gepraat, maar ik voelde ondanks dat we er al heel lang aan het schilderij zaten, dat ik nog meer nood had om ook echt in de beleving van dat kijken te gaan. Dat vond ik wel heel fijn. Ja, ja.

Facilitator [00:21:18] Ik heb nog een nieuwsgierigheid als je zegt van: dat meditatieve, dat is niks voor mij. Die eerste oefening, die ademhalingsoefening om wat in je lijf te zakken, dat is een beetje het idee daarachter. Hoe was dat?

Ch. [00:21:30] Ça va. Het is ook op dat moment dat ik dacht: ooh, ik hoop dat het niet te zweverig gaat worden en heel snel werd dat ontkracht. En ging het wel echt over kijken en daar kan ik me helemaal in vinden. Maar ik vind dat zeker een goed begin. Omdat het wel even aangeeft dat we echt tot rust gaan komen en het is allemaal oké. Dus voor mij werkte dat zeker wel. Maar op dat moment was ik nog niet verstillend of zo. En dan ging het wel even in mijn hoofd zo en aan het denken van: zo eens opendoen, oh ze zijn ook nog hun ogen aan het toehouden, ik zal dan mee doen. (lacht) Maar je hebt wel ergens zo even een officieel startmoment ofzo nodig en zoiets werkt wel, vind ik. Dus ja, dat kon zeker wel. Iets wat ik ook nog wel nog eens wil zeggen... Ik heb dat daarstraks ook al gezegd, maar het is wel echt een bevestiging dat als je een museum inderdaad eerder op een klassieke manier bezoekt. Dan heb je misschien honderd werken gezien op 5 à 10 seconden per werk. Of eens een keer een minuut of twee. Maar de keuze om heel lang bij één of twee werken te blijven stilstaan, is zo'n grote meerwaarde en is voor mij zelfs professioneel - als ik dan nadenk over mijn werk in Museum M - zo nog eens een bevestiging van ja, waarom steken we dat daar allemaal zo propvol om mensen eigenlijk te overprikkelen met alles wat dat daar is? Als ik dan discussies heb met mijn collega's die meer inhoudelijk werk doen, die willen: ah, maar dat werk is ook nog belangrijk en dat ook nog en dat ook nog en anders kunnen we dat niet tonen... En dan denk ik soms: aaaaaarcchh.

K. [00:23:16] Ik volg dat helemaal, want less is more. Maar hoe vol het ook zou hangen of hoe niet vol, want ik vind tegenwoordig in de meeste musea qua hoeveelheid.... Het is niet omdat er in een zaal tien of twintig werken hangen, dat jij die allemaal moet gaan bekijken.

Ch. [00:23:31] Nee, maar ik denk dat mensen die neiging wel hebben.

K. [00:23:34] Je kan zelf een keuze maken.

Ch. [00:23:35] Ja, ik heb dat wel, dus ik kan alleen uit mijn eigen perspectief praten. Maar dat is wel mijn beleving zelf. Als ik hier voor de eerste keer kom, heb ik ook wel het gevoel... Ik was met mijn papa geweest en dat is iemand die nog veel meer is van: 'ik denk dat ik een zaal gemist heb'. Ik moet dat opzoeken, ik weet het niet meer, ik was verdwaald. Verdwaald in een museum, of course! En dan zijn wij nog eens teruggegaan en dan die zaal gevonden. En dan zo: oef, eindelijk, het is officieel, we hebben het helemaal gehad.

K. [00:24:10] Dat is een druk die je jezelf wel oplegt he. Dat doen veel mensen.

Ch. [00:24:15] Ja, waarom geef je een grondplan mee, als museum? Dat is om ervoor te zorgen dat mensen weten waar ze naar toe kunnen en welke zalen ze allemaal kunnen bezoeken. Ah ja, ja, dat is waarschijnlijk persoonlijk he.

K. [00:24:28] Ja, maar dé museumbezoeker. Dé museumbezoeker bestaat niet. Je hebt mensen die dat graag doen. Ik gaan hier beginnen naar één, naar twee. Maar ik zeg ook: er zijn hier zoveel zalen, ga je neus achterna, ga links, ga rechts, rechtdoor.

Ch. [00:24:45] Ik kan dat als ik een museum al ken. In het Rijkmuseum in Amsterdam daar kom ik gewoon heel vaak en dat is te groot om het allemaal te zien en dan kan ik denken: ok, ik ga alleen die verdieping bezoeken.

K. [00:24:52] Dat snap ik, dat is waar. Ja, ja.

Ch. [00:24:58] Ja, en dan ga ik terug naar buiten. En dan heb je ook al heel veel gezien. Dan heb je vaak al 70, 80 werken op je netvlies gebrand. En dan ook is het eigenlijk te veel.

Facilitator [00:25:13] En op voorhand? Als we zouden zeggen op voorhand: we gaan maar twee werken doen met deze methodiek en we gaan daar tweeënhalve uur mee bezig zijn? Hoe zou je dat vinden?

Ch. [00:25:20] Ik zou dat niet erg vinden, want ik vind dat fijn, maar ik kan me voorstellen dat veel mensen zoiets gaan hebben: huh?, wat is dat voor een berg? Oh my god en alleen maar dat, dat gaat kei saai zijn of vervelend. Ik vind het wel goed dat je dat niet zegt, want ik dacht ik het begin: oh, we gaan alleen bij dit werk blijven, en dat had ook prima geweest.

Onderzoeker [00:25:38] Dus is dat dan eigenlijk de radicaliteit waar je het daarmee over had?

Ch. [00:25:44] Ja, absoluut. Ja. En ook eventjes weg van de inhoud. Ik ben daar sowieso voorstander van. Maar in een museum word je zo op je kop geslagen met data en met namen en nog eens namen en die is leeftijdgenoot van die, en dat is dan atelier van dat... Ergens heeft dat allemaal zijn relevantie en dat is super belangrijk, maar eigenlijk voor een museumdemo of voor een kijkbeleving is dat maar, vind ik, 5% van de relevantie. En de rest gaat over heel veel andere dingen. En om dat volledig los te laten, dat is ook wel bevrijdend, vind ik. Ik vind dat totaal geen gebrek of iets. Ik heb nu ook helemaal geen behoefte. Ik ken Anish Kapoor een beetje vaag. Van de eerste weet ik zelfs niet van welke kunstenaar het was. Ik heb totaal geen nood om nu te weten wat of hoe zo. En als ik het wil weten dan kan ik net zoals jou, straks even info gaan opzoeken en dat is dan voor mij meer dan voldoende.

El. [00:26:58] Ik heb dat ook nu pas door. Dat wij daar totaal niet mee bezig zijn geweest.

K. [00:27:01] Dat is het beste bewijs. Dat was ook niet de insteek.

Ch. [00:27:09] Dat was helemaal niet relevant voor dit soort opdrachten.

Jo. [00:27:13] Als dat daarbij zou hebben gestoken, sorry, dan was je mij kwijt. Dat was echt te veel. Als ik er nog wat inhoud of achtergrond had moeten bijnemen, dan... nee.

Ev. [00:27:26] Ik merk wel, ik was wel naar de plaatjes gaan kijken. En dan ben ik blij dat ik Anish Kapoor ken en vaststelde dat het werk van '54 is. Dus ik ging daar wel in, in dat is informatieve. Maar dat is dan ook mijn eigen keuze. Ik had ook op geen enkel moment het gevoel dat dat hier ontbrak in de activiteit.

Ch. [00:27:46] Ik denk inderdaad, eerder wat Jo. zegt dat het je zelfs wat uit de roes - ik vond het bijna een roes waar ik wat inzat, zou wegtrekken. Zo van: Ah, maar ik moet eigenlijk gewoon niet weten wanneer dat het gemaakt is of met welk materiaal of binnen welke kunststroming dat dat dan geplaatst kan worden. Nee, inderdaad, dat was echt overbodig. Goede keuze.

Onderzoeker [00:28:18] Wat zou de relevantie van dit soort werk kunnen zijn in de praktijk. Als je zou mogen nadenken over je eigen ervaring of de ervaring van anderen. Wat is daar de relevantie van? Ik hoorde al woorden als verbinding, luisteren, verstillen, vertragen. Komen daar nog dingen bij?

El. [00:28:51] De inhoudelijke kant. Ik wil ook nog even inpikken op daarmee. Maar ik heb in het Fotomuseum al een paar groepen gehad met oudere mensen die daar heel zenuwachtig van werden en de hele tijd teruggrepen naar: 'ja maar, dat maakt niet uit wat wij denken en voelen. Die kunstenaar heeft dat gemaakt en wij willen weten wat dat betekent.' En voel ik me bijna een rebel als ik zeg: Maar ik ga dat niet vertellen, want we gaan er op een andere manier naar kijken. Maar tegelijkertijd was ik altijd nieuwsgierig van moest dat mij nu overkomen, zou ik dat dan zo hard missen? Daarmee dat ik het eigenlijk supercool vind om nu pas te beseffen van: ja, maar ik heb daar zelfs niet over nagedacht. En dat is zo interessant dat ik daar ook totaal ook... - niemand hier eigenlijk precies - de nood aan heeft van te weten wat het verhaaltje erachter is. Maar ik denk... Want ik heb één groep gehad, dat is eigenlijk mijn punt, die eerst heel hard tegenstribbelde. Allemaal zestigjarigen ofzo, en daarna zijn die helemaal in de fantasie gegaan, door zo'n soortgelijke oefening te doen. En toen dacht ik van... Zij waren met mij aan het lachen van: we zullen eens doen zoals de kindjes. Maar ik denk wel dat die daar echt iets van hebben opgestoken. En die waren ook naar elkaar aan het luisteren enzo. Dus in dat opzicht denk ik dat dat een heel grote relevantie kan betekenen, om echt weg te stappen van dat inhoudelijke aspect en gewoon vanuit: wat zie ik? wat voel ik? Dat associatief denken en zo. Zodat dat ook in de wereld meer gebeurt.

Ch. [00:30:32] Ja, ik denk ook wel dat het oké is om te aanvaarden dat dit soort dingen altijd in een andere groep of zo anders gaan vallen. Want in de tijd dat ik echt nog gidste, kreeg ik gewoon boze mensen. Ik heb echt bezoekers gehad die op mij riepen van: 'Stop met vragen stellen! Vertel mij nu toch ook eens waarover dat dat werk gaat!' En dat mocht dan niet, want dat was dan echt niet de methodiek van het MUHKA. En ik was echt pas twintig jaar, weet ik veel. Dus dat ga je misschien ook hebben. En dat gaan misschien ook mensen bij dit hebben. Maar ik denk dat daar verwachtingen wel veel in doen. Want in het FOMU, slow art zal dat geweest zijn? .

El. [00:31:22] Nee, dat was het niet. Maar we hebben in het FOMU nu een heel specifieke tentoonstelling van Grace Ndiritu en dat draait natuurlijk allemaal rond slow art. En er hangen ook geen captions aan de muur. En dat was tijdens die tentoonstelling. En mensen dacht ook echt: we gaan een klassieke gids krijgen.

Ch. [00:31:39] Ja, en ik denk dat als je, zelfs met die groep of zo, dan op voorhand even dat duidt, of zelfs al voordat ze zich inschrijven misschien liefst, dat ze dat al weten, dat dat misschien al wel heel wat dingen kan teweegbrengen.

Jo. [00:31:54] Ik merk uit mijn ervaring dat mensen niet lezen. Die lezen niet waar ze zich voor inschrijven en weten niet eens waar ze voor kwamen. Hier in het museum ook. Het gebeurt dat er mensen boos zijn, omdat onze schoolateliers, die vertrekken ook heel hard vanuit de kinderen zelf. En de informatie, dat is ook meer naar achter. Niet dat het er niet in zit, maar het is niet

de focus. En dan heb je ook altijd mensen die - terwijl het wel duidelijk op de website staat, onze manier van werken - die zeggen van: ja, we hebben toch liever gewoon twee uur lang kunsthistorische uitleg. En dan denk ik: 'Ja, oké, maar het is niet wat je geboekt hebt'.

Ch. [00:32:33] Ik denk als we dat nu betrekken op dit. Dit is natuurlijk nog zoiets anders dat je bijna van slechte wil gaat moeten zijn om niet door te hebben dat het geen klassieke rondleiding is.

Facilitator [00:32:44] En hoe zou je het noemen? Want wij zitten nog een beetje te zoeken hè.

Ch. [00:32:51] Goh, ik had in mijn persoonlijke agenda geschreven: Kunstbeleving en embodiment, omdat jij dat, denk ik, zo genoemd hebt. En op voorhand dacht ik: wat wil dat zelfs zeggen? En ik dacht dan zelfs nog: oh nee, ik ga daar zo moeten acteren ofzo.

Ch. [00:33:14] Dat was wel zo een beetje.

Ch. [00:33:14] Een beetje, maar....

Ev. [00:33:16] Ik denk ook dat een valse verwachting geeft, want ik had wel verwacht dat we meer met ons lijf gingen doen. Ja, uiteindelijk hebben we ons af en toe gewoon wat in de ruimte gezet of gelegd. Ik voelde ook wel niet - stel ik nu had willen beginnen dansen als beweging - dan voelde ik mij daar niet comfortabel bij. Ja, dus als je daar echt naartoe wilt gaan, dan is dat nog iets anders. Dus ik denk meer... maar dat is echt geen catchy term - maar het is meer actief inlevings... kunstbelevingachtig iets.

Ch. [00:33:47] Ja, ik vind dat je misschien wel iets rond meditatie, verstillings, verdieping.... Ik denk dat je eerder misschien het effect kunt benoemen, dan de methode of zo daarin of zo. Omdat ik denk dat mensen zich er meer gaan bij kunnen voorstellen.

Ev. [00:34:04] Maar dan heb je de verwachting dat het heel rustig wordt. Terwijl ik zie daar ook in een klas helemaal enthousiast in opgaan ofzo. Dus het zijn zo de twee dingen die het kan zijn.

K. [00:34:15] Ik denk zelf dat je er verschillende kanten mee uitkan. Ik heb het gevoel dat wij niet één ding hebben gedaan. Ik heb het gevoel dat wij heel veel verschillende of een aantal verschillende heel zinvolle dingen hebben gedaan. Van dat lichamelijke, ja, maar ook evenzeer kunst en verstillings, of zoiets, of traagheid of verstillings. Nog los van dat lichamelijke, dat hebben wij ook gedaan. En ik denk dat onze maatschappij er nood aan heeft. Dat is een open deur intrappen natuurlijk. Dus ik denk wel dat dat iets is dat. Maar dan weten mensen, dat ze daarvoor kiezen. Dé museumbezoeker bestaat niet. Ik vind niet dat je mensen kan dwingen in een bepaalde methodiek als ze dat niet weten of als ze dat niet willen. Elke groep is anders. Als er een groep zegt: Ah, ik heb zin in kennis of info.... En dan kun je dat ook hier en daar eens toetsen of je wat andere schuifjes kan optrekken. Maar niet van:it gaan we doen, take it or leave it. Dat vind ik dat je aan een bezoeker, dat je niet mag doen. Maar als je dat aanbiedt als een open aanbod, dan denk ik, hoop ik, denk ik dat dat wel...

Ch. [00:35:42] En ik denk als je dan vraagt achter de relevantie. Ik denk dat ik als geheel perfect zou werken. Als je het echt zo aanbiedt, zoals wij het nu hebben gedaan. Maar ik denk dat je dat evengoed, zoals jij daar straks ook zei, aspecten kan uitnemen, die even goed in een onderwijscontext zou werken, als in een museumcontext. Tijdens een boswandeling, whatever. Ergens een plek waar dat het de raas van het leven even kan stoppen. Dat dat eigenlijk in heel veel contexten nog wel eerder de methodiek dan wel gebruikt kunnen worden, maar dat het zeker niet per se in deze vaste opstelling moet zijn. En dan een gids daar inderdaad mee aan de slag kan. Ja dus ik denk dat dat zeker als idee gewoon super goed werkt.

Jo. [00:36:28] Ik vraag me wel af, met een titel waar 'vertragen' in zit, ga je dan niet altijd ongeveer hetzelfde publiek aantrekken? Want dat is wel echt een drempel. Als ik dat zou lezen, zou ik me daar ook niet voor inschrijven, denk ik. Omdat ik denk: dat gaat niet mijn ding zijn. Dat gaat misschien te zweverig zijn ofzo, want je kunt je natuurlijk ook op voorhand niet echt voorstellen hoe dat dan gaat zijn. Dus dan ga je juist ook die specifieke mensen aantrekken, die daar eigenlijk in hun leven sowieso al mee bezig zijn, terwijl er andere mensen dat misschien ook wel leuk gaan kunnen vinden, maar dan met zo'n titel als een drempel ervaren van: oh nee, dit is misschien niets voor mij.

Ch. [00:37:13] Ja, de benoeming is inderdaad niet zo evident. Maar ik denk dat je sowieso wel een publiek nodig hebt die er tenminste voor openstaat. Ja ja, zet daar een groep die twee uur aan een stuk zoiets heeft van: huh?huh? Ja, dat is verschrikkelijk, en dan hebben die daar misschien ook niet veel aan.

K. [00:38:07] Ja, de benaming... Ik ben ook van taal en woorden. Die naam is belangrijk he.

Facilitator [00:38:14] Ook naar directe verwachtingen toe of naar mandaat ook.

Sa. [00:38:16] Kunst in beleving. Kunst inleving en kunstbeleving, dus dan zo de twee, maar als je dat dan visueel in zo'n ding zet. En dan kun je ook wel daarna verwijzen als je je intro doet van: 'welkom in de workshop Kunst inleving, kunstbeleving, dat is wat we gaan doen'. En dan kun dan niet zeggen oh ja, het heet zo.

K. [00:38:53] Hier is dat voor scholen: 'beweeg en wordt bewogen' en dat zijn al die schoolrondleidingen, maar mits de nodige aanpassingen zou je dat evengoed met volwassenen. En ik doe nu toevallig die schoolrondleidingen niet. Omdat ik al genoeg scholen heb. Jullie hebben net geen scholen. Maar dat zou kunnen. Daar zitten dingen in die je wel zou kunnen gebruiken.

Onderzoeker [00:39:15] Ik blijf het experimenten noemen

Ei. [00:39:40] Dat zou mij wel triggeren, moest de titel iets met een experiment zijn: van ah ok, daar wil ik wel een deel van uitmaken.

Onderzoeker [00:39:49] Ik denk dat je daardoor mensen kunt uitnodigen om iets te beleven dat nieuw is en toch een soort comfortzone durven verlaten.

K. [00:40:00] Als een soort van Surprise tour. Dat klinkt nu zo stom. Maar er gaan mensen zijn die zeggen: ah! Iedereen is een beetje nieuwsgierig als je dan er voor open staat van: het is eens iets anders en we weten nog niet wat.

Facilitator [00:40:16] En het stelt je ook vrij van die resultaatgerichtheid. Als je dat zou benoemen van: er mag vanalles gaan uitkomen.

Ev. [00:40:24] Ik vind dat wel een hele cruciale. Als je dan echt naar inclusie wil. Hoe dat je het gaat noemen, gaat voor een stuk bepalen welke groep erop afkomt. En eigenlijk zou je het op drie verschillende manieren kunnen noemen en de inhoud hetzelfde houden en het zou voor iedereen passen. Want als jij verstillend zegt, denk ik: ah, dat is wel voor mij, want ik doe graag yoga en meditatie. Maar dit had voor mij niet veel te maken met yoga en meditatie, dus ik zou daar wel heel hard op inzetten.

El. [00:40:52] In Museum Plantijn Moretus wilden we op maandag ook zo Slow Art houden. Ik zeg 'wilden' want het is niet doorgegaan, omdat de naam die ze dat gegeven hebben 'Makkelijke maandag' was. De gidswerking daar is helemaal anders. Dat is heel klassiek werk daar. Ik vond dat super zot. Er was een ander initiatief: de exclusieve nocturne en volgeboekt! Makkelijke maandag doelde heel erg op mensen met ASS, want het museum is eigenlijk dicht op maandag. Dus dat zou echt heel exclusief ook zijn. Het probleem is dat de associatie ermee ook is alsof je simpel zou zijn.

Ch. [00:41:58] Ik denk dat je inderdaad op zo'n momenten vooral moet kiezen voor dingen die bij mensen toch wel een belletje doen rinkelen. Zoiets als prikkelarm is ondertussen een term die veel gebruikt wordt, of slow art. Dat zijn ondertussen zo wel dingen die je wat vaker hoort terugkomen.

K. [00:42:27] Slow art vind ik wel kloppen, want dat is een juist label. Dat gaat ook je geen mensen hebben die zeggen: oh, ik dacht dat zus of zo zou zijn, maar dat is wat het is. Die slow art, daar vind ik op zich niks mis mee. Maar ja, er zijn nog andere dingen ook. Je wilt mensen ook niet te veel in een kotje duwen, door 'prikkelarm' of 'makkelijke maandag'.

Ev. [00:43:03] Ik wil ook nog even zeggen dat je dat kei goed gedaan hebt. Ik was instant op mijn gemak. Het gaf veel energie aan de groep.

K. [00:43:15] Allerlaatste feedback naar jou specifiek. Ik heb dat eigenlijk al lang, is eigenlijk willen doen. Mijn zus is daar heel intensief mee bezig, met opstellingen. Ik ben eigenlijk ook wel nieuwsgierig. Ik ben nu nog eens getriggerd om er absoluut wel eens werk van te maken, dat ik dat echt eens wil beleven, op een meer intens niveau.

Facilitator [00:43:44] Het was een teaser om opstellingswerk in de wereld te zetten. Heel tof! Ja, leuk! Ja, ja, er bestaan veel dingen.

K. [00:43:55] Dank voor de herinnering.

Sa. [00:43:57] Als er nog iemand een tip zoekt, je mag daar altijd voor naar mij komen.

Facilitator [00:44:00] Ja Sa. werkt voor een organisatie die voornamelijk bezig is met dit aan te bieden. Vidende. Ze is ook mijn opleider.

Sa. [00:44:16] We zijn ondertussen collega's.